

RIKSDAGENS PROTOKOLL

Nr 8

FÖRSTA KAMMAREN

1968

20—23 februari

Debatter m. m.

Tisdagen den 20 februari

	Sid.
Meddelande ang. enkla frågor:	
av herr Schött (h) om vissa förberedelser för årets taxeringsarbete	3
av herr Björk (s) ang. information till polispersonalen beträffande reglerna för användning av skjutvapen	3

Onsdagen den 21 februari

Formerna för anslutning till politiskt parti	4
Om poströstning vid kriminalvårdsanstalter	5
Titelskyddet för periodisk tidskrift	10
Uppgifterna för riksdagens krigsdelegation i fredstid	12
Om statsbidrag till Religionspedagogiska institutet	14
Interpellation av herr Högström (s) ang. kommunernas kompetens såvitt avser lokalisering av enskilda företag	17
Meddelande ang. enkel fråga av herr Peterson, Eric Gustaf, (fp) om rabatter för sjuk- och invalidpensionärer vid resa på statens järnvägar	18

Torsdagen den 22 februari

Svar på enkel fråga av herr Eriksson, Karl-Erik, (fp) om tidigare tryckning och distribution av deklarationsblanketter m. m. ..	19
Meddelande ang. enkla frågor:	
av herr Petersson, Erik Filip, (fp) ang. ungdomens situation på arbetsmarknaden	20
av herr Dahlén (fp) om en vitbok om Vietnam	20
av herr Nilsson, Ferdinand, (cp) ang. avtalsrätten för arbetsmarknadens organisationer	20

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 21 februari	Sid.
Konstitutionsutskottets utlåtande nr 1, om upphävande av bestämmelsen om pensionsavdrag från riksdagsarvode	4
— nr 2, om ändrad konstruktion av grupplivförsäkringen för riksdagens ledamöter	4
— nr 3, om stadgande i grundlag angående förvärv av medlemskap i politiskt parti	4
— nr 4, om poströstning vid kriminalvårdsanstalter	5
— nr 5, om åtgärder för att underlätta de handikappades valdeltagande	10
— nr 6, ang. titelskyddet för periodisk tidskrift	10
— nr 7, om ändrade bestämmelser i riksdagsstadgan om riksdagens krigsdelegation	12
Statsutskottets utlåtande nr 32, ang. beredskapsstat för försvarsväsendet	14
— nr 33, om statsbidrag till Religionspedagogiska institutet	14
— nr 34, om viss religionssociologisk forskning	16
Bevillningsutskottets betänkande nr 3, ang. särskilda bestämmelser om insättning på skogskonto	16
Bankoutskottets utlåtande nr 4, ang. granskning av riksdagens löne-delegations verksamhet under år 1967	16
— nr 5, ang. förflyttning av riksbankens sedeltryckeri till Tumba m. m.	16
— nr 6, ang. familjepension åt fru Carin Vanner	16
— nr 7, om utredning rörande kommunernas investeringar och lånebehov	16
Första lagutskottets utlåtande nr 5, om arvode av kommunala medlemmar till överförmyndare	16
— nr 6, om registrering av ideell förening	17
— nr 7, om avskaffande av förmånsrätten för vissa skatter	17
— nr 8, om sänkning av den civilrättsliga myndighetsåldern	17
Jordbruksutskottets utlåtande nr 2, ang. utgifter på tilläggsstat II: jordbruksärenden	17
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 1, om åtgärder mot ocker vid försträckning	17

Tisdagen den 20 februari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 9 innevarande månad.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

Härmed får jag anhålla om tjänstledighet från riksdagsarbetet den 20 och den 21 februari 1968 för deltagande i Nordiska rådets möte i Oslo.

Stockholm den 15 februari 1968

Gunnar Lange

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 69, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, såvitt propositionen angår det promille-tal, varmed skogsvårdsavgiften skall utgå för år 1968.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 70, till styrelsen för riksdagsbiblioteket angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning.

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 17, med förslag till lag om ändrad lydelse av 7 kap. 8 § och 54 kap. 9 § rättegångsbalken m. m.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 24, med förslag till lag angående ändrad lydelse av § 6 lagen den 30 maj 1873 (nr 31) om rikets mynt.

Föredrogs och bordlades ånyo konstitutionsutskottets utlåtanden nr 1—7, statsutskottets utlåtanden nr 32—34, be-

villningsutskottets betänkande nr 3, bankoutskottets utlåtanden nr 4—7, första lagutskottets utlåtanden nr 5—8, jordbruksutskottets utlåtande nr 2 och allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 1.

Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade skrivelse nr 21, angående val av ombud jämte suppleanter i Europarådets rådgivande församling.

Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla frågor denna dag framstälts, nämligen

av herr *Schött* (h) till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet: »Har sådana förberedelser för årets taxeringsarbete gjorts som erfordras på grund av att datareformen nödvändiggör att årets taxeringsarbete igångsättes betydligt tidigare än vad förut varit brukligt, exempelvis för tillhandahållande åt taxeringsnämnderna redan denna månad av olika blanketter, såsom för underrättelser till andra taxeringsnämnder och till skattskyldiga?»; samt

av herr *Björk* (s) till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet: »Anser Statsrådet att det föreligger behov av ytterligare åtgärder för att bland polispersonalen sprida kännedom om gällande regler för polismäns användning av skjutvapen?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.02.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Onsdagen den 21 februari

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Herr *Lundström* anmälde, att han åter infunnit sig vid riksdagen.

Justerades protokollet för den 13 innevarande månad.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

Undertecknad anhåller härmed om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 27/2—den 1/3 1968 i och för utrikes resa.

Stockholm den 21 februari 1968

Gösta Jacobsson

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogs Kungl. Maj:ts skrivelse nr 21, angående val av ombud jämte suppleanter i Europarådets rådgivande församling.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, att första kammaren ville besluta att vid sammanträde onsdagen den 6 mars företaga val av tre ombud i Europarådets rådgivande församling jämte tre suppleanter för dem.

Detta förslag antogs.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av motioner em upphävande av bestämmelsen om pensionsavdrag från riksdagsarvode; och

nr 2, i anledning av motioner om ändrad konstruktion av grupplivförsäkringen för riksdagens ledamöter.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. formerna för anslutning till politiskt parti

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 3, i anledning av motion om stadgande i grundlag angående förvärv av medlemskap i politiskt parti.

Till behandling hade konstitutionsutskottet förehaft motionen II: 2, av herrar *Sjöholm* och *Rubin*, i vilken motion hemställts, att riksdagen måtte besluta att låta i kommande ny grundlag införa stadgande av innebörd, att medlemskap i politiskt parti kunde vinnas endast genom medlemskapsökandes eget personliga initiativ.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte avslå motionen II: 2.

Reservation hade anmälts av herr *Sveningsson* (h), fröken *Stenberg* (h) och herr *Werner* (h), vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! Nu börjar de gamla bekantskaperna i riksdagsarbetet komma fram den ena efter den andra. Herr *Sjöholms* motion om stadgande i grundlag angående förvärv av medlemskap i politiskt parti är en sådan bekantskap från de senaste åren.

Till det föreliggande utskottsutlåtandet har högerledamöterna fogat en blank reservation. Vi har gjort det av den orsaken att vi ganska långt delar den uppfattning som framföres i motionen och i dess motivering. Jag anser också för min del att en ständigt växande skara har den uppfattningen, att den

Om poströstning vid kriminalvårdsanstalter

kollektivanslutning som genom fackför-
eningsbeslut förekommer till socialde-
mokratiska partiet är en odemokratisk
och olämplig ordning.

Här kan kanske inte anföras några
nya synpunkter på denna tvångsanslut-
ning. Men nog kan man tycka — och
jag känner det på det sättet — att varje
gång som denna fråga om kollektivans-
lutningen kommer upp till behandling
verkar vad som här förekommer allt-
mer motbjudande. Det förefaller mig
oförklarligt att socialdemokratiska par-
tiet vill hålla fast vid uppfattningen att
det är rätt och riktigt att ha denna
form av anslutning till ett politiskt
parti. Den enda inställning som här kan
försvaras är att varje medborgare själv
bör fatta detta beslut efter egen upp-
fattning. Anslutning till ett politiskt
parti är ju en personlig angelägenhet.
Inte kan det vara riktigt — som vi här
sagt förr — att tusentals och åter tusen-
tals personer anslutes till ett politiskt
parti utan att de kanske själva vet om
detta. Då brukar det genmälas, att de
som inte vill vara med om denna kol-
lektivanslutning kan avge reservation
och på så sätt få sitt utträde ur en par-
tiorganisation som de aldrig själva be-
gärt att få inträda i. Varför skall de,
som är medlemmar i en facklig organi-
sation, behöva begära utträde ur ett
parti som de anslutits till utan att själ-
va känna till det?

Vi har alla respekt för att ha kvar
den ordningen att valhemligheten skall
vara tryggad. Det förhållandet att nå-
gon skall behöva skylta med att begära
utträde ur ett parti, som han mot sin
vilja har anslutits till, innebär väl ett
steg i riktning mot att valhemligheten
inte är tryggad — något som vi måste
reagera emot.

Inom högerpartiet har vi starka sym-
patier för motiveringen i herr Sjöholms
motion och finner hans synpunkter va-
ra riktiga. Men yrkandet, att riksdagen
måtte besluta att låta i kommande ny
grundlag införa stadgande om medlem-

skap i politiskt parti, vill vi inte vara
med om vid denna tidpunkt.

Vi frågar oss om det verkligen skall
vara nödvändigt med en lagstiftning?
Inom högerpartiet lever vi alltså i
den tron att det socialdemokratiska par-
tiet skall bli övertygat om hur oriktigt
det är med denna kollektivanslutning
och att man på det sättet kan komma
till rätta med problemet. Som motionä-
rerna uttalar kan det enda riktiga i ett
demokratiskt samhälle vara att de som
ansluter sig till ett politiskt parti måste
få göra det av egen övertygelse och
självständigt ha tagit ställning och fat-
tat beslut. Något annat kan inte vara
en tillfredsställande ordning.

Jag har, herr talman, inget annat yr-
kande än bifall till utskottets hemstäl-
lan.

Efter härmed slutad överläggning bi-
fölls vad utskottet i förevarande utlå-
tande hemställt.

**Om poströstning vid kriminalvårds-
anstalter**

Föredrogs ånyo konstitutionsutskot-
tets utlåtande nr 4, i anledning av mo-
tioner om poströstning vid kriminal-
vårdsanstalter.

I de likalydande motionerna I: 207,
av herr *Dahlén m. fl.*, och II: 270, av
herr *Wedén m. fl.*, hade anhållits, att
riksdagen måtte i skrivelse till Kungl.
Maj:t begära förslag angående poströst-
ning vid fängvårdsanstalterna i valet
1968.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande
utlåtandet på återropade grunder
hemställt, att riksdagen måtte avslå mo-
tionerna I: 207 och II: 270.

Reservation hade avgivits av herr
Torsten Andersson (cp), fru *Segerstedt
Wiberg* (fp) samt herrar *Sörenson* (fp),
Wahlund (cp), *Norrby* (fp) och *Jons-
son* (fp), vilka av angivna orsaker an-

Om poströstning vid kriminalvårdsanstalter

sett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av motionerna I: 207 och II: 270 måtte anhålla hos Kungl. Maj:t om åtgärder för att möjliggöra poströstning vid kriminalvårdsanstalter i valet 1968.

Herr ANDERSSON, TORSTEN, (cp):

Herr talman! Denna fråga var uppe till behandling under riksdagens höstsession förra året. Då var såväl utskottet som kamrarna, vilka biföll utskottets förslag, enhälliga i sin uppfattning att de på fängvårdsanstalter intagna borde beredas möjlighet att få utöva sin rösträtt. Som vi kommer ihåg blev partiledarna då föremål för tidningarnas frågvishet, och partiledarna uttalade sig för att frågan måste lösas.

Att det inte blev något resultat i höstas berodde på att utskottet hänvisade till det pågående utredningsarbetet. Utskottet uttalade, att det ansluter sig till önskemålet, att möjligheterna till valdeltagande förbättras och att frågan bör bli föremål för fortsatt uppmärksamhet. Man framhöll vidare att något initiativ från riksdagens sida inte var erforderligt härför. Vallagstiftningen i dess helhet är, sade utskottet, föremål för översyn genom 1965 års valtekniska utredning och genom att grundlagberedningen hade frågan uppe som ett led i arbetet på en total författningsreform. Utskottet förutsatte att frågan om internernas röstmöjligheter skulle prövas in anslutning därtill.

Sedan dess har ingenting hänt. När utskottet nu åter har fått en motion att behandla i ärendet, har till utskottsutlåtandet, som går ut på att man vidhåller sin tidigare uppfattning, fogats en reservation som kräver att »alla åtgärder som är möjliga vidtas för att lösa frågan om de på kriminalvårdsanstalter intagnas valdeltagande». Vi som har undertecknat reservationen anser att det är angeläget att dessa åtgärder snabbt vidtas så att poströstning möjliggöres för de intagna redan vid valet år 1968. Skall de utredande myndigheterna

skynda lika långsamt som hittills förutses vi att det inte finns några som helst möjligheter att frågan löses före valet i år. Därför har vi fogat en reservation till utskottets utlåtande med yrkande att riksdagen sålunda skall anhålla hos Kungl. Maj:t om åtgärder för att möjliggöra poströstning vid kriminalvårdsanstalter i valet 1968.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen. Jag gör det framför allt mot bakgrunden av det faktum att alla som över huvud taget har tillfrågats och som har varit intresserade av denna fråga har gett sin anslutning till att den bör lösas snarast möjligt. Jag erinrar också om att partiledarna i en enkät har uttalat att frågan bör lösas redan före 1968 års val.

Herr AHLMARK (fp):

Herr talman! Det är fyra fakta som ligger till grund för denna debatt.

För det första har de intagna vid fängvårdsanstalter rösträtt enligt den svenska grundlagen. De berövas sin rösträtt genom att myndigheterna inte ger dem chans att utöva den. Frågan gäller alltså om vi skall se till att en grupp svenska medborgare får utöva den rätt som de har enligt författningen.

För det andra har — som herr Torsten Andersson påpekade — samtliga partiledare uttalat sig för att interner på fängelser skall få rösta. Det skedde några dagar före kommunvalet 1966. Jag citerade partiledarnas uttalanden i den debatt vi hade i kammaren den 1 november förra året. Jag behöver inte upprepa det. Klart är att partiledarna rimligen bör ha bundit sina partier för att se till att intagna på fängvårdsanstalter får rösträtt vid 1968 års val.

För det tredje strider det nuvarande tillståndet mot de uttalade principerna för vår kriminalvård. Det gäller ju att återanpassa internerna till normalt samhällsliv. Då är det orimligt att utesluta de intagna från den handling

Om poströstning vid kriminalvårdsanstalter

som kanske mest av alla innebär och symboliserar delaktighet i samhällets angelägenheter, alltså valhandlingen. Det har kriminalvårdsstyrelsen påpekat många gånger. Men myndigheterna har inte brytt sig om det.

För det fjärde kan man omöjligt skylta på postverkets resurser, om man vill förhålla denna fråga vidare. Posten har omkring 3 200 postanstalter öppna på valdagen. Man sköter poströstningen på omkring 400 sjukhus. Ingen kan väl på fullt allvar göra gällande att man inte med litet god vilja och hygglig planering skulle kunna hålla poströstning på ett 70-tal fängvårdsanstalter.

Nu är det, herr talman, möjligt att man inte längre kommer att förhålla den här frågans lösning. Det finns väl vissa förhoppningar om att det blir poströstning vid fängvårdsanstalterna i 1968 års val. Men säkra kan vi ännu inte vara. Ty det står i utskottets en mening korta yttrande att det »kan förutsättas, att de åtgärder som är möjliga kommer att vidtas för att lösa frågan...».

Jag vill då fråga herr Georg Pettersson, ordförande i konstitutionsutskottet, vad det betyder. Det finns ju bara två handlingsvägar här.

Antingen är det så, att man menar att internerna skall få rösta i 1968 års val. — Men varför bifaller man i så fall inte motionen? Och varför säger man inte i utskottets yttrande att motionens krav kommer att uppfyllas?

Eller också blir det så, att internerna inte heller i år får chans att rösta. Då borde man ha skrivit det och ärligt medgett att man lämnat ett negativt besked.

Jag hoppas därför att konstitutionsutskottets ordförande nu vill ge kamraren ett klart besked i frågan: Blir det poströstning för internerna eller blir det inte det?

Herr **PETTERSSON, GEORG**, (s):

Herr talman! Herr Ahlmark slår delvis in öppna dörrar. När vi debatterade

denna fråga i höstas, förelåg nämligen ett utskottsutlåtande som innebär att utskottet ställde sig bakom alla de åtgärder som kunde vidtagas för att bereda även nu ifrågavarande grupper möjlighet att få avge sina röster — det gäller också de handikappade, som behandlas i nästa ärende i dag.

När det gäller inrättandet av postanstalter så är väl detta helt avhängigt av de resurser som postverket kan ha. Därför kan jag inte ge besked om det kommer att bli poströstning överallt. Utskottet förutsätter att alla de åtgärder som är möjliga kommer att vidtas, och vad som är möjligt är ju beroende av de resurser som finns. Det får väl inte bli på det sättet — vilket man kunde befara när denna fråga diskuterades i höstas — att postanstalter inrättas vid fängelserna på bekostnad av postanstalter som skulle inrättas vid sjukhus. Resurserna får väl vara det avgörande.

För övrigt, herr talman, diskuterade vi ju detta så ingående i höstas att det inte finns mycket mer att tillägga. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets utlåtande.

Herr **AHLMARK** (fp):

Herr talman! Det här var värre än jag hade tänkt mig.

Jag trodde att herr Georg Pettersson skulle säga att utskottsutlåtandet var litet suddigt skrivet, att det är litet svårt att bifalla motionen etc. — men att det ändå skulle betyda att internerna får rösträtt 1968. Nu säger han i stället att det beror på postens resurser och att vi för närvarande inte kan säga något om de resurserna.

I det läget tycker jag att det är dubbelt så angeläget att riksdagen följer reservationen, som ger Kungl. Maj:t i uppdrag att se till att tillräckliga resurser ställs till postverkets förfogande så att det kan utvidga sin vals-service från de 3 200 postanstalter som är öppna och de 400 sjukhus som har poströstning till också de 70 fängvårdsanstalter som det här gäller.

Om poströstning vid kriminalvårdsanstalter

Jag finner det alltså mycket angeläget att kammaren i dag följer reservationen.

Herr **PETTERSSON, GEORG**, (s):

Herr talman! Herr Ahlmark talar om suddighet. Jag undrar om det inte är han som är suddig i sin tankevärld. Det måste väl stå klart för honom att posten är ett affärsdrivande verk och att vi här, i varje fall inte från utskottets sida, kan bestämma att postens verksamhet skall utvidgas på det sätt som herr Ahlmark här utan vidare förutsätter att vi skall göra. Det affärsdrivande verket måste självt få ange vilka resurser det har att ställa till förfogande. Vi utgår från utskottets sida från att alla åtgärder som är möjliga skall vidtagas. Därmed tycker jag att den suddighet som herr Ahlmark talade om när det gäller utskottsutlåtandet helt faller på hans egen tankevärld.

Herr **SVENINGSSON** (h):

Herr talman! När denna fråga nu efter några månader har kommit igen här i riksdagen verkar det som om det vore en synnerligen stor brådska att komma fram till en lösning. Jag tycker för min del inte att det bör läggas några hinder i vägen för dem som kriminalvården har tagit hand om när det gäller att få tillfälle att rösta.

När detta ärende sist behandlades hävdade en högerledamot i andra kammaren den uppfattningen, att de som inte rättar sig efter vad lag och rätt föreskriver inte skall ha någon rösträtt. Det förhåller sig emellertid så, som det redan har sagts, att de enligt grundlagen har rösträtt. Frågan är bara om de som är intagna i fångvårdsanstalt skall få vidgade möjligheter att utnyttja sin rösträtt. Därför kan man inte med anledning av de motioner som behandlas nu och som har behandlats tidigare hävda den uppfattningen, att de individer som är omhändertagna av

kriminalvården inte skall ha någon rösträtt.

Jag har inte för min del för avsikt att ta avstånd från vad jag har varit med om att biträda i konstitutionsutskottet. När det gäller herr Ahlmarks uttalande, att partierna borde vara bundna av de uttalanden som partiledarna har gjort, bör väl dock varje parti få svara för sig om det verkligen är den ordningen att partiledarna i alla situationer binder partierna.

Det finns ändå skäl att hävda den uppfattningen att en del av de intagna i våra fängelser har visat så litet respekt för sina medmänniskors liv och egendom och så liten hänsyn till gällande lag och rätt och som har begått så grova brott att det faktiskt verkar stötande och skandalartat att de skall ha möjlighet att avlämna sin röst när det är val. De som begått mycket grova brott borde inte ha någon möjlighet att påverka valresultatet.

Jag har inget annat yrkande än bifall till utskottets förslag.

Herr **AHLMARK** (fp):

Herr talman! Om man skall beröva vissa svenska medborgare deras rösträtt, som herr Sveningsson här tycks vilja för dem som begått särskilt grova brott, måste man göra det i grundlagsenlig ordning. De personer som herr Sveningsson talade om har enligt den svenska författningen rätt att rösta. Men de ges inte de praktiska möjligheterna att rösta, därför att postverket ännu inte satt in poströstning på anstalterna. Om herr Sveningsson däremot vill beröva dem denna rösträtt får han motionera om att man skall ändra grundlagen på denna punkt — det är den enda chansen.

Nu säger herr Pettersson att det egentligen är postverket och dess resurser som skall bestämma det här. Vi kan inte veta vilka möjligheter postverket har, det är ett affärsdrivande verk o. s. v. Nej, herr Pettersson, om vi be-

Om poströstning vid kriminalvårdsanstalter

finner oss i en situation då några tusen svenska medborgare berövas sin grundlagsenliga rätt att rösta så har riksdagen rätt och möjlighet att säga ifrån att så här får det inte vara. Det är inte postverket som ensamt skall avgöra den här saken.

Jag har bett riksdagens upplysningstjänst ta reda på vad postverket självt har sagt i ämnet. Jag fick i förrgår följande svar: »Inom postverket har i avsaknad av direktiv från Kungl. Maj:t inga överväganden skett rörande utvidgning av postens valservice på här aktuellt sätt.» Postverket kan få de direktiven genom att vi följer reservationen.

Herr SVENINGSSON (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill säga till herr Ahlmark att jag gjorde en antydning om att just frågan om rösträtt eller inte rösträtt kunde vi inte behandla i dag. Det är alldeles riktigt att där måste det göras en ändring i grundlagen. Men det finns redan möjligheter för åtminstone en del av de intagna att avlämna sina röster genom t. ex. äktamakeförsändelser.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Det är uppenbart riktigt som herr Ahlmark säger att ingen människa kan berövas sin rösträtt utan att det sker i laga ordning. Men lika riktigt är att många människor på grund av väderleksförhållanden, vägförbindelser o. s. v. har mycket svårt att utöva sin rösträtt. Detta har aldrig ansetts grundlagsstridigt, men det har ansetts beklagligt. I de fall som vi nu närmast diskuterar är det närmast fråga om människor som genom eget förvällande har omhändertagits. Under sådana förhållanden förstår jag inte hur man kan göra ett grundlagsproblem av detta. Om de låter bli att begå brott så slipper de att sitta inne!

Herr ANDERSSON, AXEL, (fp):

Herr talman! Det senaste anförandet var synnerligen intressant. De människor som t. ex. bor långt in i fjällbygderna har givetvis svårigheter att komma fram till en vallokal. Skillnaden är dock att de själva har valt att bo där, medan de som sitter inburade inte gör det av eget val. Samhället har sorjt för att de är internerade. Vilken anledning samhället sedan har haft att på detta sätt ta hand om dem är en helt annan sak. De internerade har inte att kämpa emot blötmyrar, väder och vind för att komma till en vallokal, utan de har att försöka ta sig igenom galler, vilket är ännu svårare.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Jag förstår att herr Axel Andersson inte menar att man för att kunna utöva sin rösträtt skall behöva ta sig igenom galler. I själva verket sitter väl vederbörande där på grund av eget förvällande, medan människor som bor avlägset och har svårigheter att kunna rösta inte på samma sätt har vållat sin egen situation.

Jag är förvånad över att någon kan åstadkomma en så stor entusiasm för denna fråga. Internernas rösträtt är en sak. Jag vidhåller dock, att de faktiskt sitter där på grund av egna bedrifter av sådant slag att samhället måste ta hand om dem. Det kan inte hjälpas. Att sedan demokratin skulle vinna eller förlora så mycket på om internerna kan rösta eller ej, tror jag inte. Blås inte upp sådana här små saker och gör dem inte till större saker än de är!

Herr ANDERSSON, AXEL, (fp):

Herr talman! Jag vet inte om jag är okunnig eller om det är så att herr Ferdinand Nilsson lever kvar i den gamla uppfattningen: öga för öga och tand för tand. Jag trodde att den kriminalvård som vi sysslar med egentligen avser att återinpassa dessa människor så snabbt

Ang. titelskyddet för periodisk tidskrift
och säkert som möjligt i samhället. En av de uppgifter man har i samhället är att deltaga i de allmänna valen. Skulle man förhindra de internerade att rösta, förhindrade man ju också deras anpassning till samhället.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Vi är väl ändå överens om, herr Axel Andersson, att de internerade själva har vållat sin situation. Det är inte vi som har gjort att de har begått brott.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Andersson, Torsten*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad konstitutionsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Torsten*, begärde rösträkning, verkställdes

nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 79;

Nej — 37.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 5, i anledning av motioner om åtgärder för att underlätta de handikappades valdeltagande, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. titelskyddet för periodisk tidskrift

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 6, i anledning av motioner angående titelskyddet för periodisk tidskrift.

I detta utlåtande hade konstitutionsutskottet behandlat de vid 1967 års riksdag väckta, likalydande motionerna I: 3, av herr *Björk* och herr *Johansson, Tage*, samt II: 5, av herr *Martinsson m. fl.*, i vilka motioner yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om förslag till sådan omarbetning av paragraferna 5, 6 och 7 i kap. 5 tryckfrihetsförordningen, att såväl nuvarande som nytillkommande ägares legitima intressen beträffande titelskydd för periodiska skrifter tillgodosåges.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte förklara motionerna I: 3 och II: 5 från 1967 års riksdag besvarade med vad utskottet i utlåtandet anför.

Herr BJÖRK (s):

Herr talman! För riksdagens ledamöter brukar framhållas värdet av att väcka motioner i början av den allmänna motionstiden. Det sägs minska besvären för olika berörda parter, och

motionärerna föreställer sig väl gärna att en tidig motionsavlämning skall öka sannolikheten för en tidig utskottsbehandling. När det gäller de motioner som behandlas i föreliggande utlåtande, finner man att de bär numren I: 3 och II: 5, och de har också mycket riktigt kommit upp till behandling redan i februari månad. Det är förstås den lilla haken att det inte är februari samma år som motionerna väcktes utan året därpå.

Men man skall väl inte klaga. Den långa tid som konstitutionsutskottet har tagit på sig för att behandla motionerna vittnar kanske i själva verket om den vikt utskottet tillmäter de frågor som här behandlas och om den grundlighet med vilken ärendet blivit prövat. Jag borde kanske på motionärernas vägnar tacka för den årslånga möda som konstitutionsutskottet lagt ned på den här saken. Det kunde ju vara värre. Om vi exempelvis haft offentliga utskottsförhör, så hade motionerna kanske inte kommit upp förrän i februari nästa år.

Utgångspunkten för motionerna var att en ansökan om att få ge ut ett organ vid namn Socialistisk tidskrift avlogs av justitiedepartementet på den grunden att ägaren av ett redan nedlagt organ med namnet Nationalsocialistisk tidskrift motsatte sig denna utgivning. När sådant kan hända, säger man sig att det måste vara något egendomligt antingen med gällande bestämmelser på området eller med tillämpningen av dessa bestämmelser. Om det enbart är fråga om tillämpningen, frestas man att tala om en formalism på gränsen till omdömeslöshet.

Motionärerna har ansett att det borde finnas skäl för en översyn av gällande bestämmelser, vilka förefaller ge ett överdrivet skydd åt innehavare av vissa titlar för periodiska skrifter och inte innebära tillräcklig generositet mot nytillkommande utgivare. Utskottets utlåtande följer i stor utsträckning motionärernas argumentering. Utskottet säger

Ang. titelskyddet för periodisk tidskrift att det är önskvärt att nytillkommande utgivares legitima intressen tillgodoses vid bedömningen av ansökningar om nya titlar. Utskottet framhåller att den naturliga utvecklingen på tidnings- och tidskriftsmarknaden bör hindras så litet som möjligt. Och utskottet säger i utomordentligt diplomatiska ordalag att inte endast den yttre likheten mellan titlarna bör beaktas utan även de begrepp som de aktuella orden representerar. Enligt utskottets mening står det då klart att exempelvis orden »socialistisk» och »nationalsocialistisk» är så särskilda från varandra att risk för förväxling mellan dem inte föreligger. Ja, det är ju ett obestridligt påpekande.

Utskottet ryggar bara tillbaka inför själva kravet på en översyn av bestämmelserna, men man får kanske säga att dess uttalanden bör vara vägledande för departementets fortsatta praxis på detta område och att i så måtto motionärerna åtminstone halvvägs fått sina önskemål tillgodosedda.

Jag har bara en fråga att ställa till företrädare för konstitutionsutskottet.

I motionerna tog vi upp det speciella problemet att nuvarande bestämmelser om att utgivningsbeviset kan bevaras, om skriften utkommer på särskilda tider med minst fyra nummer eller häften, inte synes ge tillräckliga garantier för att verklig utgivning och spridning äger rum. Det torde alltså förekomma att en ägare uppfyller bestämmelsen genom att på vissa tider i ett fåtal exemplar låta trycka ett litet blad med den titel som anges i utgivningsbeviset. På så sätt kan utgivningsrätten bevaras många år efter det att organet fyllt en reell funktion.

Jag skulle vara tacksam att få veta om konstitutionsutskottet vid sina grundliga studier av ärendet har observerat förhållanden av det slag som här omnämnes, om man har funnit exempelvis att vissa stora förlag eller organisationer ligger på titlar i många år genom vissa enkla grepp som knappast kan vara i linje med lagstiftarens av-

Ang. uppgifterna för riksdagens krigsdelegation i fredstid

sikter. Om utskottet har observerat sådana förhållanden, vilka reflexioner har man i så fall knutit till dem?

Herr **PETTERSSON, GEORG**, (s):

Herr talman! Jag kan genast svara herr Björk att vi har uppmärksammat möjligheten att hålla liv i en titel på en tidskrift genom att tidskriften ges ut på det sätt som herr Björk nyss angav. Men vi ansåg ändå inte att det fanns anledning att nu begära någon särskild utredning eller att vidta andra åtgärder. Så mycket kan jag emellertid säga att frågan för utskottets del fortfarande är aktuell och att det kan finnas anledning att återkomma om inte annat så i samband med utskottets dechargearbete.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu förevarande utlåtandet hemställt.

Ang. uppgifterna för riksdagens krigsdelegation i fredstid

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 7, i anledning av motioner om ändrade bestämmelser i riksdagsstadgan om riksdagens krigsdelegation.

I de likalydande motionerna I: 508, av herr *Bengtson* och herr *Pettersson*, *Arne*, samt II: 645, av herrar *Nihlfors* och *Björkman*, hade anhållits, att riksdagen måtte besluta upphäva bestämmelserna i 13 § riksdagsstadgan om krigsdelegationens uppgifter i fredstid.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att riksdagen i anledning av motionerna I: 508 och II: 645 måtte besluta i utlåtandet angiven ändring av 13 § riksdagsstadgan.

Herr **PETTERSSON, GEORG**, (s):

Herr talman! Det har med anledning av förevarande utlåtande uppstått en del missförstånd, och det har också

skett en viss sammankoppling med det förslag till riksdagsstadga som är fogat som bilaga till grundlagspropositionen. Vissa av dessa synpunkter har kommit mig till del så sent att utskottet inte har blivit i tillfälle att få dem klarlagda.

Frågan om riksdagens krigsdelegation — således en fråga som rör riksdagens interna verksamhet — är av sådan vikt att det är angeläget att försöka få till stånd enighet, samma enighet som har rått i utskottet när det gäller dess utlåtande, även om utlåtandet kanske kunde vara annorlunda.

Då någon ytterligare bordläggning nu inte kan begäras vill jag, herr talman, yrka att utlåtandet återremitteras till utskottet.

Herr **ANDERSSON, TORSTEN**, (cp):

Herr talman! Jag har litet svårt att förstå konstitutionsutskottets ärade ordförande beträffande denna begäran om återremiss.

Jag kan inte finna att det råder några oklarheter på denna punkt. Att det har uppstått diskussion lämnar jag därhän. Det förefaller mig vara ganska klart att förvaltningskontoret med sin kapacitet skall vara väl skickat att omhändera den fredsmässiga sidan av krigsdelegationens arbete. Jag tror att förvaltningskontoret har de personella och andra resurser som gör det särdeles lämpligt. Jag tror att det skulle vara lugnt för riksdagens kamrar att veta att de fredsmässiga uppgifterna är förankrade där, såsom här har föreslagits.

Jag anser att vi gör klokt i att följa motionärerna på denna punkt och sålunda överföra det fredsmässiga inslaget till förvaltningskontoret. Det är ändamålsenligt och såvitt jag förstår sakligt motiverat att förvaltningskontoret klarar handläggningen av såväl beredningsplanering som uppskovsärenden m. m. i fredstid.

Därför ber jag, herr talman, att få hemställa att frågan avgörs i vanlig ordning, och jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Ang. uppgifterna för riksdagens krigsdelegation i fredstid

Herr förste vice talmannen **STRAND** (s):

Herr talman! Förslaget vore alldeles säkert riktigt om det funnes några sådana uppgifter under fredstid som det vore naturligt att hänföra till förvaltningskontoret. Men vad vi känner till om de beredskapsfrågor som förekommer är det sådant som tillhör krigsdelegationen eller riksdagen att handlägga. Det är frågan om att upprätta de bestämmelser — så långt det nu finns möjlighet att bedöma dem — som skall ligga till grund för krigsdelegationens handlande, om den skulle behöva träda i funktion. Såvitt jag förstår kan dessa uppgifter icke överlämnas till förvaltningskontoret. Men om det skulle förekomma sådant som måste förberedas i fråga om lokaler, transporter e. d., som inte ordnas på annat sätt, kan detta naturligtvis av krigsdelegationens presidium överlämnas till förvaltningskontoret för handläggning och verkställighet.

Jag hemställer om bifall till återremissyrkandet.

Herr **ANDERSSON, TORSTEN**, (cp):

Herr talman! Jag ber att ytterligare få tillägga att när man första gången diskuterade krigsdelegationens upprättande, beklagade man att det inte fanns något organ inom riksdagen, till vilket man kunde överlåta dessa uppgifter. Det sägs här i utlåtandet: »Det framstod som angeläget att något organ uttryckligen anförtroddes detta ansvar» — dvs. ansvaret som riksdagens beredskapsorgan. Jag kan inte finna annat, herr talman, än att den organisation vi har skulle vara synnerligen lämplig för detta. Jag är inte övertygad om att vad herr förste vice talmannen anfört skulle vara ett särskilt skäl för att man skulle återgå till det beslut som här fattats tidigare.

I likhet med motionärerna finner jag det vara naturligt, liksom också utskottet säger i sitt utlåtande, att förvalt-

ningskontoret övertar ifrågasvarande uppgifter vilka, som utskottet säger, »otvivelaktigt åtminstone till väsentligaste del är att hänföra till riksdagens förvaltningsärenden». Jag tror att det ur alla synpunkter skulle vara lämpligt. Det skulle dessutom innebära att man en gång för alla löste ett problem som jag är övertygad om kommer att stå kvar — även om ärendet skulle återremitteras i dagens situation — med krav på att det löses på ett eller annat sätt.

Jag ber således, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Herr **PETTERSSON, GEORG**, (s) kort genmäle:

Herr talman! Mitt återremissyrkande baserades på att man skulle kunna få tillfälle att inför kamrarna förklara en hel del av det som nu diskuteras här. Vi har funnit önskvärt att så blir fallet. När vi ställde oss bakom utskottsutlåtandet tyckte vi att utlåtandet i och för sig inte skulle behöva föranleda några missförstånd, men utlåtandet har kommit att medföra missförstånd. Det är för att förklara allt detta som vi vill ha återremiss. Om jag därtill lägger att andra kammaren redan har fattat beslut om att återremittera ärendet, skulle kanske diskussionen i sak kunna anstå till dess utskottet återkommer.

Herr **SVENINGSSON** (h):

Herr talman! Jag vill bara för min del säga att det är en ganska ovanlig händelse att en utskottsordförande hemställer att ett enhälligt utlåtande från hans utskott skall återremitteras. Jag tycker att ett sådant yrkande bör respekteras. Här har av allt att döma inträffat saker som vi inte fått uppgift om vid utskottsbehandlingen. Jag vill för min del vädja till kammarens ledamöter att följa det beslut som andra kammaren har fattat.

Om statsbidrag till Religionspedagogiska institutet

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att därunder yrkats

dels, av herr *Andersson, Torsten*, att utskottets hemställan skulle bifallas,

dels ock, av herr *Pettersson, Georg*, att förevarande ärende skulle återförvisas till utskottet.

Herr talmannen anförde vidare, att propositioner till en början komme att framställas beträffande yrkandet om återremiss, varefter, om anledning därtill gäves, herr Torsten Anderssons yrkande komme att upptagas.

Därefter gjordes propositioner, först på bifall till berörda återremissyrkande samt vidare på avslag därå; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1968/69, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om statsbidrag till Religionspedagogiska institutet

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 33, i anledning av motioner om statsbidrag till Religionspedagogiska institutet.

I de likalydande motionerna I: 216, av herr *Blomquist m. fl.*, och II: 280, av herr *Nelander m. fl.*, hade anhållits, att riksdagen för budgetåret 1968/69 måtte bevilja Religionspedagogiska institutet ett anslag på 25 000 kronor för att främja religionspedagogisk forskning samt för att bidraga till fortbildning och vidareutbildning av undervisare i kristendoms- och religionskunskap.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte avslå motionerna I: 216 och II: 280.

Reservation hade anförts av herrar *Virgin (h)*, *Kajiser (h)*, *Nyman (fp)*, *Bengtson (cp)*, *Ottosson (h)*, *Thorsten Larsson (cp)*, *Wirtén (fp)*, *Bohman (h)*, *Ståhl (fp)*, *Eliasson i Sundborn (cp)*, *Nihlfors (fp)*, *Turesson (h)*, *Westberg (fp)* och *Elmstedt (cp)*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till motionerna I: 216 och II: 280 till Bidrag till Religionspedagogiska institutet för budgetåret 1968/69 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln måtte anvisa ett anslag av 25 000 kronor.

Herr **ANDERSSON, AXEL**, (fp):

Herr talman! Detta ärende, som gäller ett anslag till Religionspedagogiska institutet, är ju inte någon ny fråga för kammaren. Tvärtom har vi haft anledning att diskutera ärendet flera gånger tidigare. Man kan naturligtvis då fråga sig vad det finns för anledning för motionärer och reservanter att så här envist komma tillbaka med ett förslag som riksdagens majoritet tidigare inte har visat förståelse för. Förklaringen härtill är väl helt enkelt den att behoven kvarstår och att det alltså finns anledning för intresserade att kräva att dessa behov skall tillgodoses.

Religionspedagogiska institutet sysslar ju med forskning. Men — och det tycker jag i detta sammanhang är viktigare — institutet sysslar också med fortbildning och vidareutbildning av undervisare i kristendoms- och religionskunskap. När vi nu vet att det råder en allvarlig brist på lärare inom detta område över hela landet, tycker jag att vi borde vara tacksamma för att detta institut är i verksamhet. Faktum är att det över hela landet så när som i Hallands län råder brist på lärare i

Om statsbidrag till Religionspedagogiska institutet

kristendomskunskap. I Halland har man på grund av särskilda omständigheter inte kommit så långt att detta behov ännu blivit framträdande, men även där kommer man säkerligen om inte någon förändring sker att få en brist framdeles.

Man har kunnat klara denna undervisning främst med hjälp av präster som ställt sig till förfogande. De har säkert gjort ett ambitiöst arbete i undervisningens tjänst, men de har ju ändå inte den pedagogiska utbildning som behövs för att det skall bli ett fullgott resultat av undervisningen.

Vi har alltså denna brist. Detta institut lägger ner ett stort arbete på att fortbilda och vidareutbilda lärare. Vi borde då, som jag tidigare sagt, vara tack samma för att institutet utför denna uppgift. Den pågående revisionen av grundskolans läroplan beträffande kristendomsämnet kommer säkerligen också att medföra ett ökat behov av fortbildning och vidareutbildning. Det arbete som detta institut utför kommer då att bli ännu värdefullare än det hittills varit.

Det är enligt min uppfattning två saker som gör att det borde vara rimligt att riksdagen ger institutet detta stöd. För det första har vi ett stort behov av en vidareutbildning av lärare i kristendomsämnet, och för det andra är den ekonomiska situationen för detta institut sådan att om man inte får denna hjälp, så är det risk för att verksamheten inte kan fortsätta. Det är heller inte fråga om några stora pengar. Det rör sig om 25 000 kronor, vilket i budgetsammanhang för staten måste vara en bagatell. För institutet är dessa pengar däremot ett livsvillkor.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Med hänvisning till utskottets skrivning ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr BLOMQUIST (h):

Herr talman! Vi är ju vana vid herr Näsströms knapphändighet. Den avspeglar sig också i utskottsutlåtandets längd och i utskottets knapphändiga motivering.

Jag vill helt instämma i vad herr Axel Andersson uttalat som motivering för reservationen. Det är litet beklagligt med just denna knapphändighet ifrån både utskottets vice ordförande och utskottet självt, ty det tyder på att man liksom inte tar saken på allvar. Jag undrar, om inte vi motionärer, som tänker komma tillbaka med denna fråga envist — det kan jag utlova — väntar och hoppas på att de som nu fortfarande är negativa i utskottet skall se till *saken* så småningom.

Vad är saken? Jo, den är att vi här i landet sedan länge har ett väl etablerat och uppbyggt institut med uppgift att vidareutbilda och fortbilda undervisare i religionskunskap. Detta sker bl. a. genom religionspedagogiska seminarier och genom metodikseminarier för träning av lärare med i sak kompetens, men som saknar provår och liknande. Det säger sig självt, att ett sådant här institut tjänar vår skolas sak. Sakkunnigt folk gör här frivilligt en insats på pedagogikens område och kompletterar på så sätt samhällets egna insatser.

Lärarna i religionskunskap lägger allt större vikt vid Religionspedagogiska institutet, och verksamheten har därför svällt för varje år. Det gör att man inte längre kan låta ledningen för uppläggnings- och administrationen av denna verksamhet arbeta utan ersättning.

Jag vet att det ibland har talats om att statsbidrag till denna verksamhet strider mot en godtagen princip — en princip som vi alla är överens om, nämligen att det är samhällets skyldighet att sörja för all fortbildning av lärare. Det skulle nämligen strida mot denna princip, om staten skulle stödja ett sådant här *frivilligt* företag. Men nu har

Om statsbidrag till Religionspedagogiska institutet

ju ändå staten inte kommit dithän, att den kan till fyllest sörja för all denna fortbildning. Om man nu på ett område, där det råder en bristsituation, nämligen på religionspedagogikens område, har en förnämlig verksamhet i gång, som utföres av experter — är det då inte litet kortsynt att inte stödja denna verksamhet?

Jag tycker att allt talar för att vi verkligen i dag för en gångs skull ser till saken och stöder reservationen av herr Virgin m. fl., som herr Axel Andersson här har yrkat bifall till.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med därunder framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Andersson, Axel*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 33, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Axel*, begärde rösträkning, verkställdes nu

votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 63;

Nej — 61.

Vid ånyo skedd föredragning av statsutskottets utlåtande nr 34, i anledning av motioner om viss religionssociologisk forskning, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 3, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om insättning på skogskonto, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarna bankoutskottets utlåtande nr 4, angående verkställd granskning av riksdagens lönedelegations verksamhet under år 1967.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av framställning från fullmäktige i riksbanken om förflyttning av riksbankens sedeltryckeri till Tumba m. m.;

nr 6, i anledning av framställning från styrelsen för riksdagens förvaltningskontor angående familjepension åt fru Carin Vanner; samt

nr 7, i anledning av motioner om utredning rörande kommunernas investeringar och lånebehov.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av motioner om arvode av kommunala medel till överförmyndare;

Interpellation ang. kommunernas kompetens såvitt avser lokalisering av enskilda företag

nr 6, i anledning av motioner om registrering av ideell förening;

nr 7, i anledning av motioner om avskaffande av förmånsrätten för vissa skatter; och

nr 8, i anledning av motion om sänkning av den civilrättsliga myndighetsåldern.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad, punktvis skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68, såvitt propositionen avser jordbruksärenden, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 1, i anledning av motion om åtgärder mot ocker vid försträckning, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Anmälades bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 71, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om insättning på skogskonto.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i betänkande nr 3 bifölles även av andra kammaren.

Interpellation ang. kommunernas kompetens såvitt avser lokalisering av enskilda företag

Herr HÖGSTRÖM (s) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! I den i och för sig vällovliga avsikten att genom lokaliseringspolitiska åtgärder öka sysselsättnings-

möjligheterna i kommuner med en vikande arbetsmarknad, kan förmärkas en tendens till dragkamp mellan kommuner om olika industriföretag. Så har t. ex. under senare tid ett mycket uppmärksammat fall av detta slag inträffat i Västernorrlands län.

En sådan tänkbar utveckling förutsågs och behandlades i det betänkande, som avgavs av Kommittén för näringslivets lokalisering, och med anledning därav anförde inrikesministern i Kungl. Maj:ts proposition nr 185/1964 följande i denna fråga:

»Av vad jag anfört i det föregående framgår att kommunernas roll i en aktiv lokaliseringspolitik främst skall vara att sörja för en förutseende planering och för att de samhälleliga investeringar som faller inom ramen för den kommunala kompetensen utbyggs och dimensioneras på ett sätt som svarar mot servicebehoven.

Däremot anser jag i likhet med kommittén och en så gott som enhällig remissopinion, att *kommunala subventioner* som syftar till att påverka enskilda företags lokalisering och utveckling bör bestämt avvisas. De omfattande kommunala initiativen under senare år i form av erbjudanden av varjehanda förmåner i syfte att förmå företag att etablera sig på orter, som utifrån lokala eller kommunalpolitiska bedömningar ansetts behöva industriell förstärkning, har i många fall lett till direkta felinvesteringar. Dylika icke samordnade aktioner låter sig långtifrån alltid förena med en efter vidare samhällsekonomiska bedömningar förd lokaliseringspolitik och kan leda till att kommunernas ekonomiska möjligheter och villighet att erbjuda stöd blir avgörande för företagets lokalisering. Som en konsekvens av den statliga aktivitet som enligt mitt förslag skall bedrivas i lokaliseringsfrågor, varvid olika kommunala intressen i möjligaste mån skall beaktas, utgår jag ifrån att något utrymme för kommunalt ekonomiskt en-

Meddelande ang. enkel fråga

gagemang på detta område icke längre skall föreligga. Jag anser mig således ha anledning räkna med att kommunalt ekonomiskt stöd i syfte att påverka enskilda företags lokalisering och utvidgning inte skall förekomma i fortsättningen. Beträffande gränserna för kommunernas kompetens härvidlag ämnar jag föreslå Kungl. Maj:t att föranstalta om särskild utredning.»

Sedermera har kommunalrättskommittén fått i uppdrag att överse den kommunala kompetensen på detta område.

Utan att här gå in på en prövning av de närmare omständigheterna i redan inträffade fall av ovan antytt slag kan man konstatera att lokaliseringspolitiska lösningar med sådana medel är helt förkastliga. Ett accepterande av en sådan utveckling leder snart fram till att de ekonomiskt starkaste kommunerna avgör företagens lokalisering. Det synes därför vara synnerligen angeläget att kommunalrättskommittén snarast redovisar sitt förslag till lösning av kommunernas kompetens på ifrågavarande område.

Med hänvisning till det anförda får jag till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet ställa följande fråga:

När kan riksdagen förvänta ett förslag till åtgärder som reglerar kommunernas kompetens på hithörande område?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla fråga denna dag framstälts av herr *Peterson, Eric Gustaf*, (fp) till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet: »Är Herr Statsrådet beredd vidta erforderliga åtgärder för att sjuk- och invalidpensionärer skall erhålla samma särskilda rabatter vid SJ som folkpensionärer redan har?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 15.09.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Torsdagen den 22 februari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 14 innevarande månad.

Om tidigare tryckning och distribution av deklarationsblanketter m. m.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet STRÄNG erhöll ordet för att besvara herr *Karl-Erik Erikssons* (fp) fråga om tidigare tryckning och distribution av deklarationsblanketter m. m., vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 15 februari, och anförde:

Herr talman! Herr Karl-Erik Eriksson har frågat mig om jag har uppmärksammat det besvär, som den sena tryckningen och distribueringen av deklarationsblanketter och taxeringsmaterial förorsakar allmänheten och taxeringsfunktionärer, och om jag är beredd medverka till att en förbättring sker ett kommande år.

De vanligaste deklarationsblanketterna började levereras från tryckeriet redan förra året och första dagarna detta år. Möjligen kan distributionen framstå som något sen i jämförelse med i fjol, då distributionen var exceptionellt tidig. Något nämnvärt besvär för allmänheten eller för taxeringsfunktionärerna har såvitt jag har mig bekant inte förekommit. Riksskattenämnden, som ansvarar för deklarationsblanketterna, har uppgett att man nästa år torde ha förutsättningar att få till stånd distributionen något tidigare än i år.

Herr **ERIKSSON, KARL-ERIK**, (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Sträng för svaret.

Finansministern säger att det inte är

känt för honom att den sena tryckningen och distributionen av blanketter och material förorsakat några nämnvärda besvär för allmänheten och taxeringsfunktionärerna. Jag vill säga, herr finansminister, att detta svar förvånar mig något. Låt mig ta ett par konkreta exempel!

Den blankett som avser ansökan om särbeskattning kom till länsstyrelsen den 14 februari. Allmänheten fick alltså inte tillgång till denna blankett förrän efter den 15 februari.

Det kan fullt riktigt invändas att man har rätt att begära särbeskattning ända fram till den 1 juli. Det är dock så att en allt större del av deklaranterna för varje år anlitar hjälp för upprättande av sin självdeklaration, bl. a. beroende på de återkommande ändringarna av olika deklarationsblanketter. Om dessa personer som anlitar hjälp på en deklara-tionsbyrå eller dylikt vill utföra hela sin deklaration på en gång, i ett sammanhang och vid ett tillfälle, så har de inte denna möjlighet för att en del av blanketterna saknas till följd av en sen distribuering.

Beträffande besväret för taxeringsfunktionärerna kan jag peka på att dessa i år fått särskilt besked från länsstyrelserna att påbörja taxeringsarbetet tidigt med anledning av att deklara-tionerna skall databehandlas.

Vid en kontroll som jag gjort i dag har jag fått bekräftat, att blanketter och arbetsmaterial ännu inte kommit taxeringsfunktionärerna till handa.

Jag tycker, herr statsråd, att detta är ett par klara exempel på att den sena tryckningen och distribueringen vållar besvär.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Meddelande ang. enkla frågor

Anmälades och bordlades en av herr *Olsson, Erik, m. fl.* undertecknad motion, nr 751, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 22, angående vissa anslag ur kyrkofonden, m. m.

Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla frågor denna dag framstälts, nämligen

av herr *Petersson, Erik Filip, (fp)* till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet: »Avser Statsrådet föranstalta om en skyndsam undersökning angående ungdomens situation på arbetsmarknaden och vidtagna därav motiverade åtgärder?»;

av herr *Dahlén (fp)* till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena: »Vad är anledningen till att den av riksdagen för ett år sedan begärda vitboken om Vietnam ännu inte publi-

cerats och när kan den väntas komma?»; samt

av herr *Nilsson, Ferdinand, (cp)* till herr statsrådet och chefen för civildepartementet: »Har Statsrådet observerat diskussionen i pressen berörande att endast vissa av arbetsmarknadens större riksomfattande organisationer inom den statliga sektorn tillerkänts avtalsrätt i arbets- och lönefrågor medan andra organisationer anges ha placerats i sämre läge?»

Anser Statsrådet att sådana förhållanden kan bedömas ligga inom området för den statliga övervakningen av konkurrensbegränsning, pris- och kostnadsfrågor?»

Kammarens sammanträde avslutades kl. 16.04.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Fredagen den 23 februari

Kammaren sammanträdde kl. 14.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 15 in-
nevarande månad.

Föredrogs och hänvisades till lagut-
skott motionen nr 751.

Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade pro-
position nr 33, angående anslag för
budgetåret 1968/69 till byggnadsarbe-
ten för vissa kulturändamål.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 8, i anledning av motioner om
vidgad rösträtt för utlandssvenskar;

nr 9, i anledning av motioner om lag-
ändring som hindrar att dubbelt med-
borgarskap ger rösträtt i två länder;

nr 10, i anledning av motioner angä-
ende rösträtt för vissa i Sverige bosatta
utländska medborgare;

nr 11, i anledning av motioner om åt-
gärder för att fördjupa och stärka det
svenska folkstyret;

nr 12, i anledning av motioner om
kvinnlig tronföljd;

nr 13, i anledning av motion om lag-
fäst rätt till beriktigande i press och
radio; samt

nr 14, i anledning av motion angäen-
de statsbidraget till politiska partier;

statsutskottets utlåtanden:

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts i
statsverkspropositionen gjorda fram-
ställningar rörande utgifterna för bud-
getåret 1968/69 inom utbildningsdepar-
tementets verksamhetsområde jämte
motioner;

nr 35, i anledning av motioner om
anslag till marketenterikassan vid
svenska FN-förbundet på Cypern; samt

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts
i statsverkspropositionen gjorda fram-
ställning angående stat för statens all-
männa fastighetsfond för budgetåret
1968/69;

andra lagutskottets utlåtande nr 2, i
anledning av motioner om ökade möj-
ligheter att erhålla statliga studielån;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av väckta motioner
om utjämning genom kyrkofonden av
kostnad för lön till kyrkovaktmästare;

nr 3, i anledning av väckta motioner
angående placeringen av prästlöne-
fondsmedel; samt

nr 4, i anledning av väckta motio-
ner angående särskilda lagfartsbevis,
m. m.;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av motioner om
ändrad ordning för vissa anslags upp-
förande i statsbudgeten;

nr 5, i anledning av motioner om
statsbidrag till Jägarnas riksförbund;
samt

nr 6, i anledning av motioner angä-
ende ett ränte- och amorteringsfritt lån
till djursjukhuset i Strömsholm; även-
som

allmänna beredningsutskottets utlå-
tanden:

nr 2, i anledning av motioner angä-
ende centraler för information till med-
borgare, angående informationen om de
sociala förmånerna samt om förstärk-
ning av de statliga organens press- och
informationstjänst;

nr 3, i anledning av motion om en
förbättrad upplysningsservice för värn-
pliktiga;

nr 4, i anledning av motioner angående en omvärdering av kvinnans roll i samhället; samt

nr 5, i anledning av motioner om arbetsgivares uppgifts- och uppbörds-skyldighet m. m.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.05.

In fidem

Torgny Asplund

/Solveig Gemert